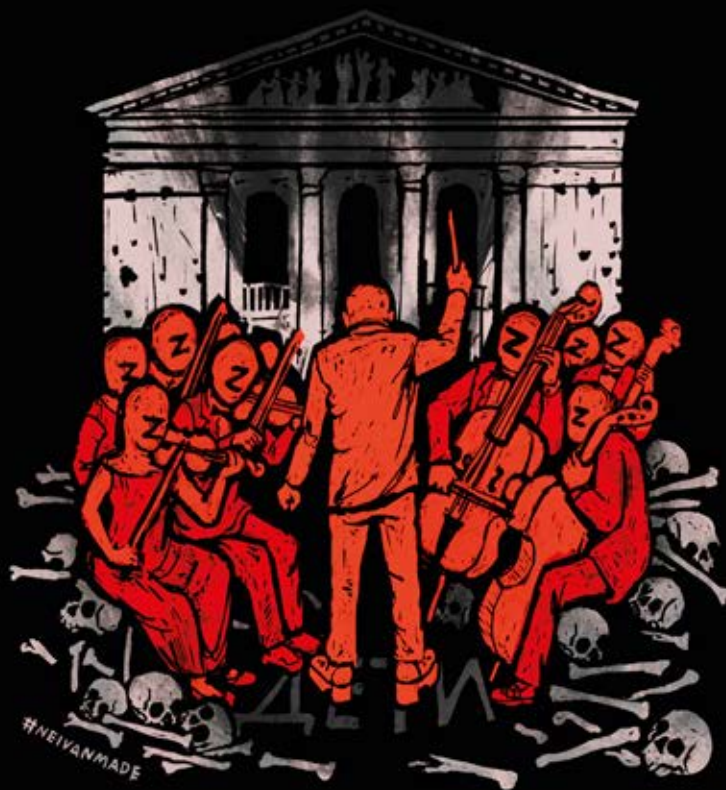

LA GRANDE CULTURE
FASCISTE RUSSE

DE MEURTRIERS ET VIOLEURS

TRYBUNAŁ DLA ROSJI

Katalog wystawy pod redakcją Tadeusza Skoczka

TRUBUNAŁ DLA ROSJI

Hanna Osadko, *Wyliczanka o wojnie*

Jest jak w dziecięcej wyliczance –

jeden, dwa...

dwa i ćwierć,

dwa i pół,

dwa i włos,

włos wypada,

trzy zaczynam...

i fru!

Suchą szmatą ze szkolnej tablicy pamiątkowej ścierasz to białe

słowo „wojna” –

słowo siwe,

ciągle wraca,

wali pięściami w drzwi,

woła „mamo!” jak niemowlak potykający gorzkie powietrze,

przeklęte...

Cały świat wisi na tym włosku,

wokół niego wirują sny.

Opadają ręce.

Niekończące się czekanie na wieści, jak czekanie na korytarzu

przed egzaminem –

„może nie wezwą mnie jeszcze tym razem?”

Tymczasem staruszka niesie

w popękanych rękach woreczki z nasionami –

to koper i pietruszka, burak i marchew, aksamitki, lewkonia... „ziemia nie może czekać –

mówi mi –

bo już pachnie wiosną...

bo trzeba zasiewać pole nawet wtedy, kiedy trwa wojna...”

Przekład **Agnieszka Wolny-Hamkało**

Biblioteki Poezji Ukraińskiej *W obliczu wojny*, seria druga, Sejny 2024. Dziesięć tomików można nabyć wpłacając przelew z dopiskiem „Darowizna na wsparcie twórców z Ukrainy” w wysokości 50 zł lub więcej, na konto Fundacji Pogranicze: PL 92 1240 5891 1111 0010 4401 1913. Płatność PayPa [pogranicze.sejny.pl](https://www.paypal.com/ukrainian)

TRYBUNAŁ DLA ROSJI

Katalog wystawy pod redakcją

Tadeusza Skoczka

Warszawa 2024

Wystawa „Trybunał dla Rosji”

Kuratorzy:

Tomasz Jagodziński – Muzeum Niepodległości

Michał Strielnikow - Fundacja „Muzeum Zwycięstwa nad Despotyzmem”

Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 w Radzyminie

(5 – 17 listopada 2024)

Galeria Brama Bielańska, Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej

(19 listopada – 31 grudnia 2024)

Esej wprowadzający

Małgorzata Karolina Piekarska

Projekt graficzny katalogu

Krzysztof Woźniak

ISBN : 978-83-67398-95-4

WYDAWNICTWO MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI
(identyfikator wydawnictwa naukowego 42 700)

Al. Solidarności 62; 00-240 Warszawa

wydawnictwo@muzn.pl

tel. 22 826 90 91 wew. 41

Spis treści:

Małgorzata Karolina Piekarska – Znane symbole w nowej odsłonie	7
KATALOG	15

Małgorzata Karolina Piekarska
Muzeum Niepodległości w Warszawie
ORCID: 0000-0002-6551-6839

Znane symbole w nowej odsłonie

Jest stare powiedzenie, które mówi o tym, że dobry dowcip nie traci na aktualności tylko czasem zmienia bohatera. Podobnie jest z plakatami propagandowymi. Często korzystają ze starych wzorców. Dobrym przykładem jest przygotowany przez Tomasza Sarneckiego (1966-2018) plakat Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” zachęcający do udziału w wyborach 4 czerwca 1989 roku, a wykorzystujący motyw z amerykańskiego westernu *W samo południe* i pokazujący aktora Gary’ego Coopera jako szeryfa z tegoż filmu, na tle napisu „Solidarność” oraz z wpiętym w klapę ponad gwiazdą szeryfa znaczkiem „Solidarność”. Plakat do dziś jest kultowy. Wykorzystał bowiem sprawdzony i dla każdego rozpoznawalny motyw z nagrodzonego 4 Oscarami filmu o heroicznym stróžu prawa, który w pojedynkę broni zastraszonych i bojaźliwych mieszkańców miasteczka przed czterema bandytami. Zachęcał do tego, by Polacy zwalczyli bandytyzm we własnych szeregach i wybrali nowe władze głosując na kandydatów, z których wielu jeszcze niedawno siedziało w więzieniach jako więźniowie opozycji.

Po podobne sprawdzone motywy sięgnęli ukraińscy artyści tworząc plakaty prezentowane na wystawie „Trybunał dla Rosji”, a których celem jest zainteresowanie świata sprawą ukraińską i tym co dzieje się z ukraińskimi cywilami, żołnierzami i więźniami – zarówno cywilnymi jak i wojskowymi. Plakaty mają tytuły w obcych językach, bo ich zadaniem jest

przemówienie do ludności państw zachodnich. Trzy z nich nawiązują do polskich plakatów propagandowych z okresu wojny polsko-bolszewickiej. Pierwszy, noszący angielski tytuł *Trybunał for Putin* (Trybunał dla Putina) wzorowany jest na plakacie z roku 1920 pt. *Wolność bolszewicka*, wydanym przez Wydział Propagandy Ministerstwa Spraw Wojskowych w zakładzie graficznym Władysław Głowczewski. Przedstawia radzieckiego komunistę jako tego, który niesie śmierć i pożogę. W prawej dłoni, atrybut bolszewika, zakrwawiony nóż, w lewej – rewolwer. Czerwonoskóry mężczyzna z długim, garbatym nosem i dużymi uszami wyobrażony jako diabeł ma fizjonomię Lwa Trockiego. Towarzyszy mu śmierć – zielony kościotrup owinięty białą tkaniną. Stworzony sto lat później plakat ukraiński wykorzystuje ten sam motyw, ale jego diabeł ma twarz prezydenta Rosji – Władimira Putina. Z kolei plakat zatytułowany po angielsku *Tribunał for all Rusians war criminal!* (Trybunał dla wszystkich rosyjskich zbrodniarzy wojennych) to artystyczna przeróbka pochodzącego z tego samego okresu plakatu pt. *Bolszewicy mordują bezbronne kobiety!* Wydanego we Lwowie przez Zakład graficzny Adolf Hegedüsa. Przedstawiającego szczerzącego zęby żołnierza w czapce z czerwoną gwiazdą i ubranego w poplamiony krwią mundur, który w ręce trzyma zakrwawiony nóż i nim atakuje rozpaczające kobiety i dzieci. Na wersji ukraińskiej nie ma noża tylko zaciśnięte krwią zbryzgane pięści, a na czapce zamiast czerwonej gwiazdy literę Z – symbol, który widać było na rosyjskichczołgach wjeżdżających na teren ukraińskiego państwa. Trzeci z plakatów zatytułowany znów po angielsku *Tribunał for Russia*, to także nawiązanie do dość podobnego polskiego plakatu z tego okresu, którego tytuł brzmi: *Czy chcecie dopuścić do tego, by tak się stało i z Waszymi kobietami i dziewczętami? Broń się wszystkimi siłami przed bolszewizmem!* Przedstawiona na nim filigranowa kobieta jest brutalnie obściskiwana przez bezsprzecznie żądnego gwałtu wielkiego mężczyznę, który ma na głowie czapkę z czerwoną gwiazdą. Za plecami obu postaci z lewej strony na ziemi leży inna kobieta już martwa, a z prawej konający mężczyzna – prawdopodobnie mąż lub chłopak jednej z nich. Na ukraińskim plakacie na głowie potwora zamiast czerwonej gwiazdy widnieje oczywiście

Bolszewicy mordują bezbronne kobiety
Nr Inw. MN-PI.2016
Plakat, litografia barwna, Lwów 1920

WOLNOŚĆ BOLSZEWICKA

Wolność bolszewicka.
Nr Inw. MN-PI.2034
plakat, litografia barwna,
Warszawa 1920

litera Z. Brak jest jednak leżącego trupa kobiety. Nie jest zresztą potrzebny. Wyraz twarzy żołnierza w mundurze z literami Z na kołnierzu wystarczy, by przerazić widza.

Znalazł się też w tym zbiorze plakat nawiązujący do jednego z najbardziej znanych obrazów Francisco Goi (1746-1828) zatytułowanego *Saturn pożerający własne dzieci*. Goya namalował ten obraz jako fresk na ścianie domu, w którym spędził ostatnie lata swego życia. Jest to jeden z cyklu 14 tzw. czarnych obrazów powstałych w latach 1819-1823, a przeniesionych potem na płótno w latach 1874-1878 przez malarza Salvadora Martíneza Cubellsa (1845-1914). Cubells namalował obrazy, na podstawie fotografii autorstwa Jean Laurent Minier (1816-1886), który w 1874 roku sfotografował wykonane przez Goye malowidła ścienne. Obraz przedstawia Saturna, rzymskiego boga, pożerającego swojego syna. Według mitu Saturn pokonał swojego ojca Coelusa, aby zdobyć władzę nad światem. Następnie pożerał swoje dzieci tuż po narodzeniu, gdyż obawiał się, że jedno z nich odbierze mu tron. Symbolika tego przedstawienia na plakacie zatytułowanym *Russian Aggression tribunal!* (Trybunał ds. rosyjskiej agresji!) jest oczywista. Przez lata Ukraińcy myśleli, że Rosjanie są dla nich jak rodzina. Nagle ci bliscy zaczęli ich mordować niczym Saturn swoje dzieci. Ciało saturna na ukraińskim plakacie wpisane jest w mapę Europy. Jakby autor chciał uświadomić, że jeśli Rosja pokona Ukrainę będzie dalej szła po więcej.

Kolejnymi znanymi już w sztuce elementami, po które sięgnęli ukraińscy artyści jest zaciśnięta pięść. Była jednym z symboli republikanów podczas wojny domowej w Hiszpanii i można ją było zobaczyć na pochodzących z tamtego okresu hiszpańskich plakatach. Na plakacie zawierającym francuski napis *Libérez les prisonniers ukariniens!* (Uwolnić ukraińskich więźniów) artysta Nivemade, pod którym to artystycznym pseudonimem kryje się Mykhailo Skop, namalował przedramię z zaciśniętą pięścią i wytatuowanym tryzubem – godłem postsowieckiej Ukrainy. W zaciśniętej pięści widać zerwany drut kolczasty, a przedramię krwawi od ran zadanych przez kolce, ale triumfalnie uniesiona w górę pięść symbolizuje męstwo ukraińskiego narodu. Neivanmade już od 24 lutego 2022 roku tworzy plakaty wojskowe wspierające

Ukrainę i wolontariuszy, bo jak sam przyznaje wierzy, „w moc znaków wizualnych, ponieważ mogą one ignorować bariery geograficzne i językowe, trafiając prosto do ludzkiego serca”¹.

Jego plakaty pełne są prostej i z łatwością rozpoznawalnej symboliki. Np. plakat zatytułowany po angielsku *Martyr Ukrainen* (Ukraiński męczennik) przedstawia ukraińskiego żołnierza Mychajło Dianowa – słynnego obrońcę Azowstalu. Na plakacie idzie do niewoli niosąc na ramionach dwie stalowe belki niczym Chrystus krzyż na Golgotę. Niesie je na prawym ramieniu i podtrzymuje prawą ręką, tą którą ma na temblaku i której ramię jest ześrubowane. Mychajło Dianow spędził w niewoli 4 miesiące, schudł 40 kg, a złamaną ręką zoperowano mu „czątkami i bez znieczulenia”. Ramię zrosło się krzywo, kość wygięła się w łuk, a w ramieniu brakowało kilku centymetrów kości. Na jego leczenie zrzucali się obywatele Ukrainy, ale zanim było ono możliwe musiał przytyć 20 kg. Jego zdjęcie po zwolnieniu z niewoli wstrząsnęło światem. Nic więc dziwnego, że stał się bohaterem antywojennego plakatu autorstwa Neivanmade.

Artysta wielokrotnie sięgał po rozpoznawalne symbole. Tak też zrobił w przypadku plakatu *Mariupol Aujourd'hui* (Mariupol dzisiaj), na którym w monochromatycznych barwach, bo korzystając z błękitu, granatu, czerni i bieli namalował scenę zmuszania obywateli zdobyte Mariupola do oglądania na telebimach rosyjskiej propagandy i wystąpień Putina.

Z kolei na utrzymanym w barwach czarnej szarej, białej i czerwonej plakacie zatytułowanym po francusku *La grande Culture faciste russe. De meurtres et violeurs* (Wielka rosyjska kultura faszystowska. Morderców i gwałcicieli) widać dyrygenta kierującego orkiestrą siedzącą na krzesłach ustawionych na ziemi usłanej szkieletami. Dyrygent i orkiestra są ubrani na czerwono, a ich twarze skrywają maski z napisem Z. Koncert odbywa się przed budynkiem teatru w Mariupolu. To tu ukrywało się 600 cywili w tym dzieci. Rosjanie zbombardowali teatr w dniu 16 marca 2022 roku, ignorując widoczny z nieba wielki napis „Дети” (Dzieci). Na tym napisie stoi dyrygent ignorując go i grając swój marsz śmierci.

---

¹ <https://neivanmade.com/biography/> - dostęp 20 października 2024

Z kolei na czarno-biało-czerwonym plakacie zatytułowanym po francusku *Arrêtez les Russes tueurs de bébés. Arrêtez le génocide* (Powstrzymać Rosjan zabijających dzieci, powstrzymać ludobójstwo) widzimy dwa dzikie czarne wilki z czerwonymi literami Z zamiast oczu, jak z białego wózka wyżerają dziecko. Biel wózka symbolizuje niewinność leżącego tam i morderwanego niemowlaka. Scena rozgrywa się na tle stada innych wilków szukających pożywienia.

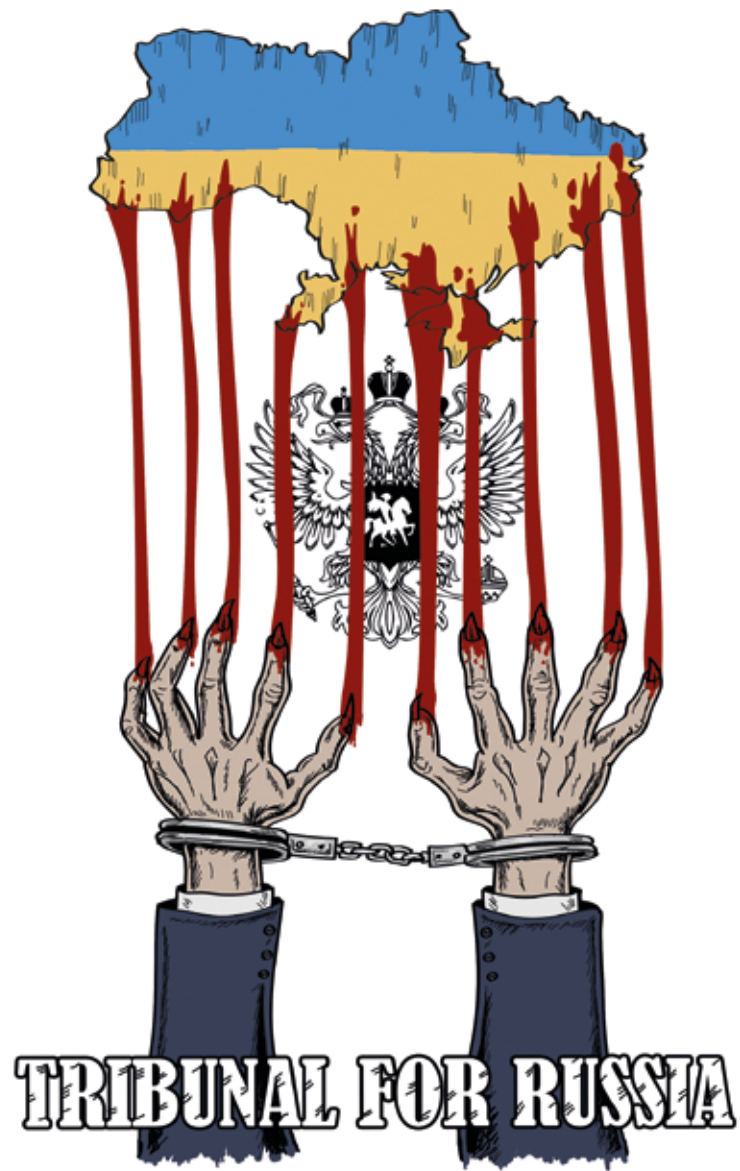
Wśród plakatów jest też taki, który mówi o zagrożeniu nuklearnym. Nosi on francuski tytuł *La guerre a des frontières pas la radiation. Arrêtez le terrorisme nucléaire!* (Wojna ma granice, promieniowanie nie. Stop terroryzmowi nuklearnemu!). Na plakacie widoczne są dwa reaktory elektrowni atomowej, całość zaś jest zaminowana. Warto w tym miejscu uświadomić sobie, że elektrownia atomowa w Czarnobylu, w której 26 kwietnia 1986 roku miała miejsce katastrofa, znajduje się na terytorium Ukrainy. W grudniu 2000 roku, w wyniku podpisanego w 1995 w Ottawie memorandum, nastąpiło zamknięcie ostatniego reaktora w czarnobylskiej elektrowni zaś ona sama została wyłączona z eksploatacji. Dostęp do bloków energetycznych elektrowni w Czarnobylu mieli tylko pracownicy całą dobę czuwający nad wygaszonymi już reaktorami. W listopadzie 2016 roku wstępnie ukończono budowę nowego sarkofagu nad uszkodzonym reaktorem, który został oddany do użytku w roku 2019. Jednak w chwili inwazji Rosji na Ukrainę, elektrownia została przejęta przez wojska rosyjskie, jej pracownicy zostali w niej uwięzieni, a jest to obiekt, którego ewentualne wysadzenie w powietrze może mieć katastrofalne skutki nie tylko dla całej Europy, ale i świata.

Bogactwo uniwersalnych symboli, po które sięgnęli ukraińscy artyści, wykorzystanie przez nich rozpoznawalnych kadrów zdjęć z wojny w Ukrainie, które obieżyły świat od 24 lutego 2022 roku, sprawia, że intencje autorów są jasne. Ich projekty można bez trudu odczytać nie znając ani francuskiego, ani angielskiego, gdyż z plakatem tak już jest, że prezentowany na nim obraz więcej jest wart niż tysiąc słów.

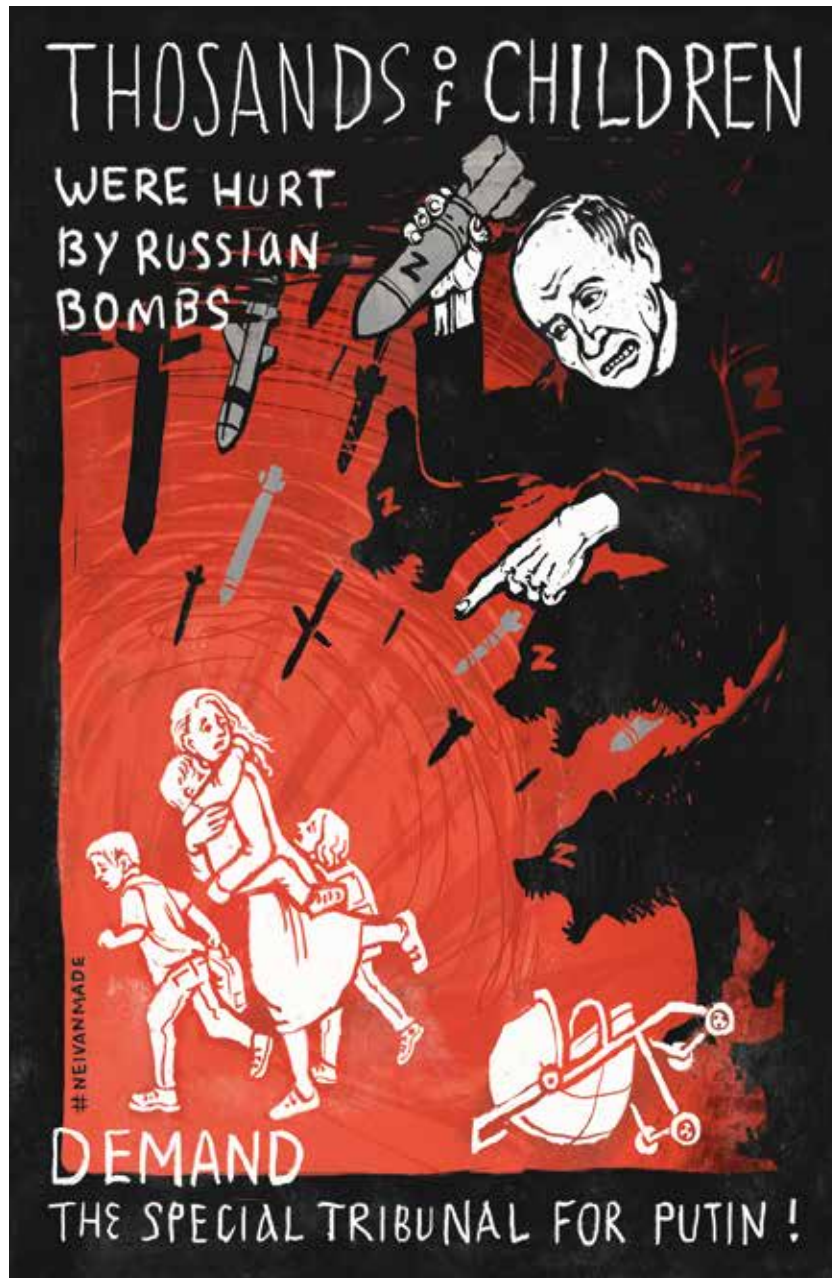

KATALOG

1. ???, *Tribunal for Russia*
(*Trybunał dla Rosji*)

2. Neivanmade, *Thousands of children were hurt by russian bombs. Demand the special tribunal for Putin.* (Tysiące dzieci zostało rannych przez rosyjskie bomby. Żądamy specjalnego trybunału dla Putina).

3. Neivanmade, *Martyr Ukrainien*.
(Ukraiński męczennik).

THOUSANDS OF CHILDREN WERE HURT BY RUSSIAN BOMBS

DEMAND THE SPECIAL
TRIBUNAL FOR PUTIN!

4. Neivanmade, *Thousands of Children were hurt by Russian bombs. Demand the special tribunal for Putin.* (Tysiące dzieci zostało rannych przez rosyjskie bomby. Żądamy specjalnego trybunału dla Putina).

5. Neivanmade, *Stop the Russian invasion!*
Demand the special tribunal for Putin!
(Zatrzymać rosyjską inwazję! Żądamy
specjalnego trybunału dla Putina!)

6. Neivanmade, *La fête des pères en Ukraine*. (Dzień Ojca na Ukrainie).

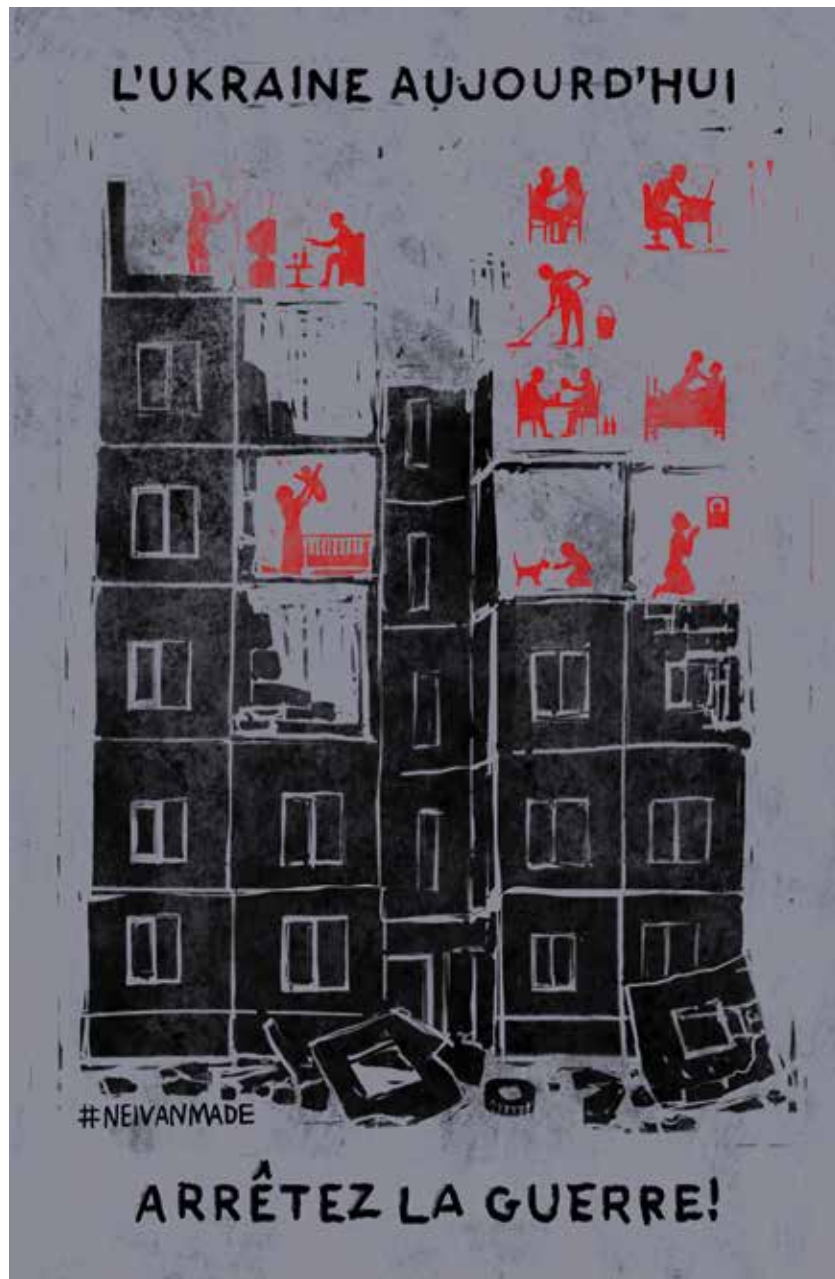
ENFANCE VOLÉE

ARRÊTEZ LE FASCISME RUSSE !

7. Neivanmade, *Enfance volée*. Arrêtez le Fascisme russe! (Skradzione dzieciństwo. Stop faszyzmowi).

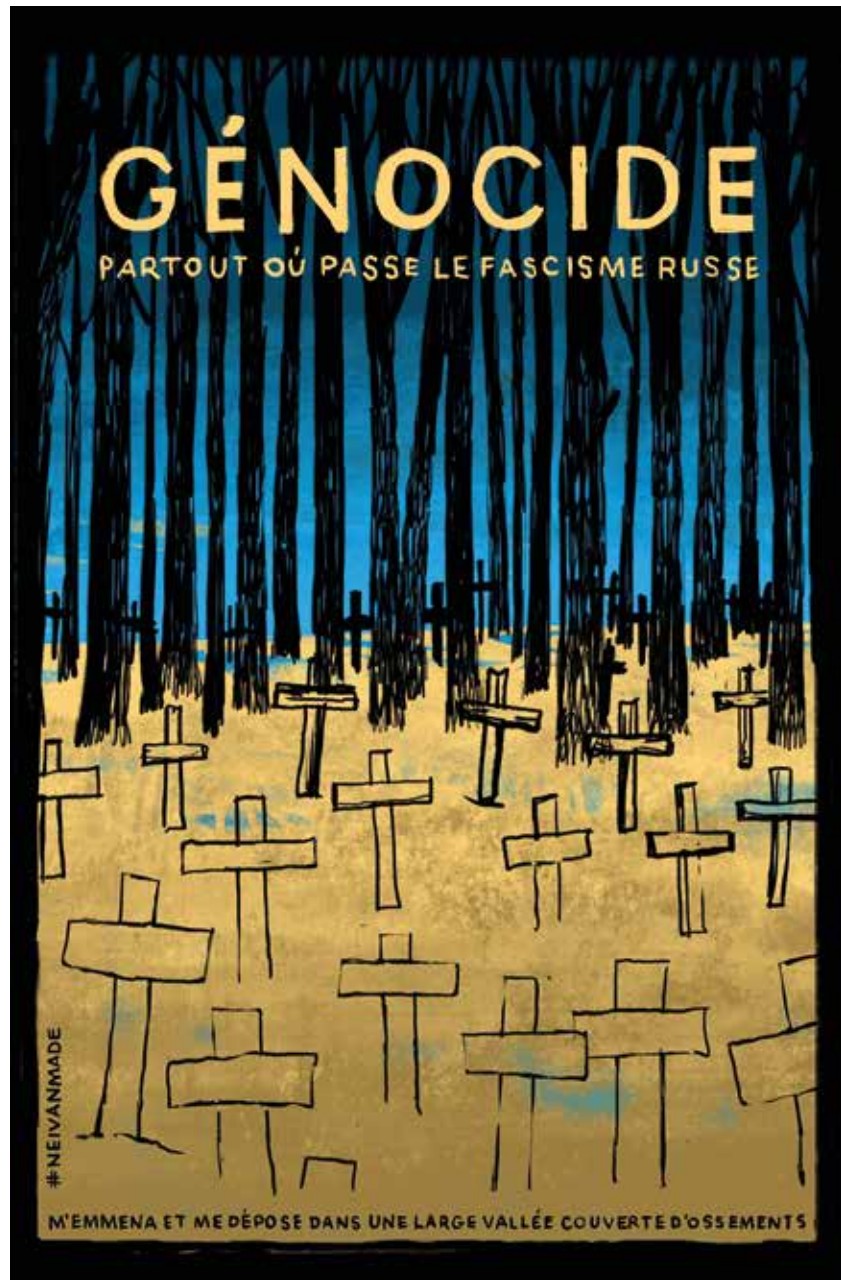

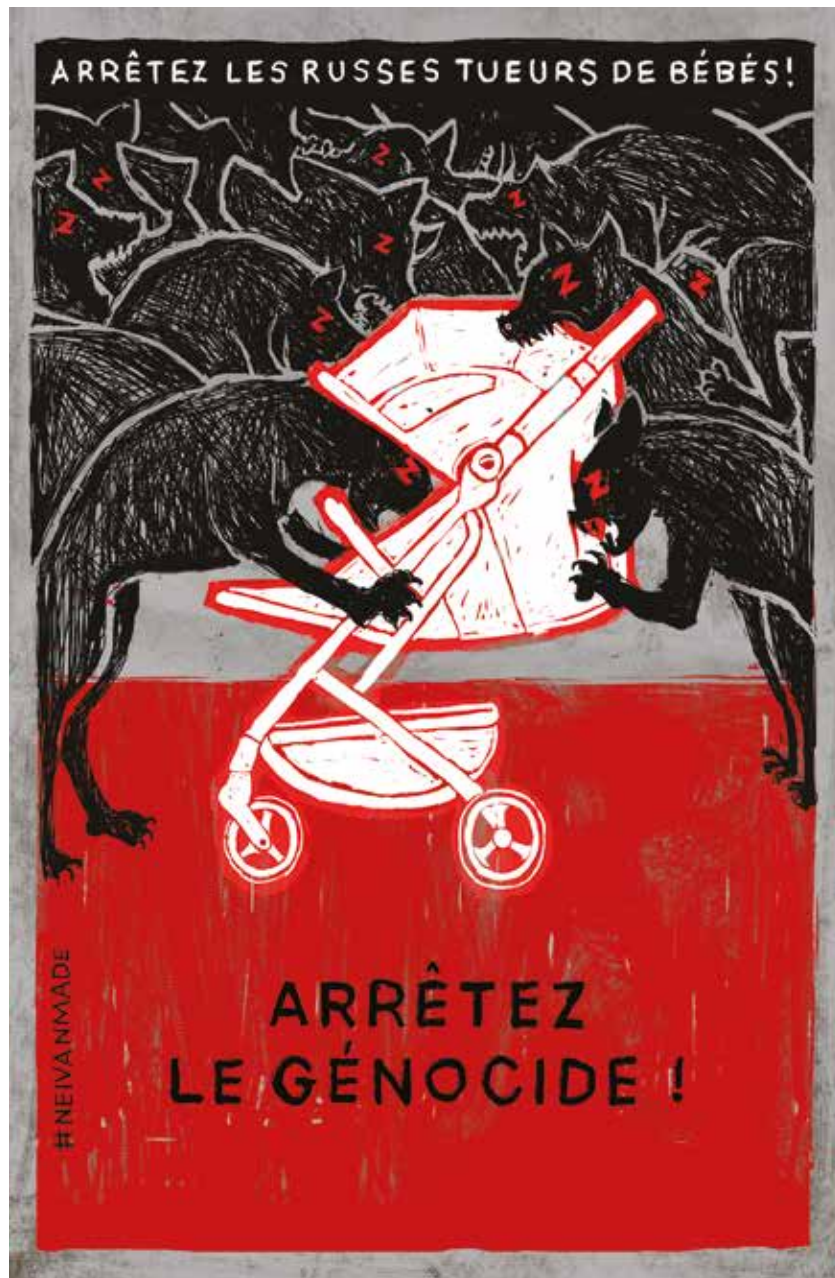

8. Neivanmade, *L'Ukraine aujourd'hui*.
*Arrêtez la guerre. (Ukraina
dzisiaj. Zatrzymać wojnę)*

9. Neivanmade, *Génocide partout où passe le fascisme russe. M'emmena et dépose dans une large Vallée couverte d'ossements.* (*Ludobójstwo wszędzie tam, gdzie rosyjski faszyzm. Zabrał mnie i umieścił w wielkiej dolinie pokrytej kośćmi*).

10. Neivanmade, *Arrêtez les Russes tueurs de bébés. Arrêtez le génocide* (Powstrzymać Rosjan zabijających dzieci, powstrzymać ludobójstwo)

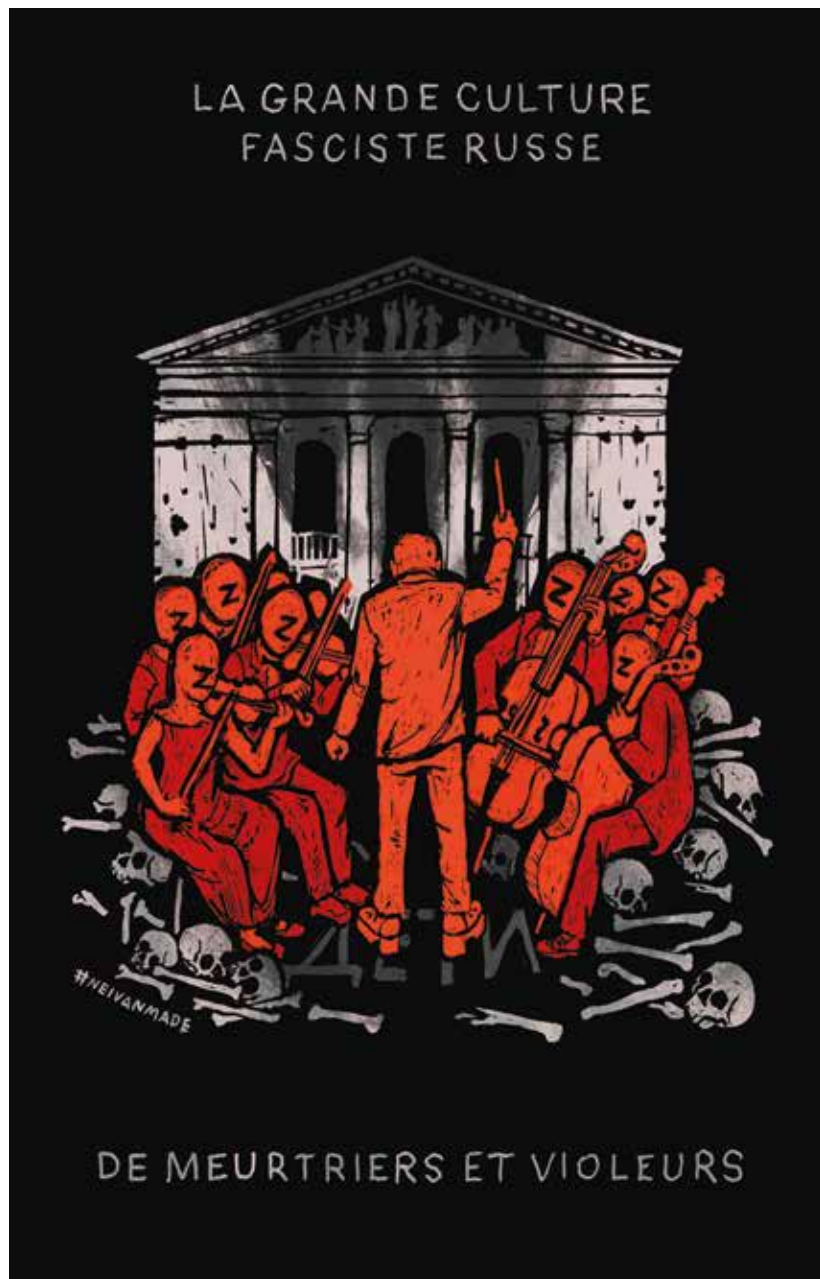
LA LUMIÈRE BRILLE DANS LES TÉNÉBRES

ET LES TÉNÉBRES NE L'ONT
PAS ÉTOUFFÉE

11. Neivanmade, *La lumière brille dans les ténèbres et les ténèbres ne l'ont pas étouffée.* (Światło świeci w ciemności i ciemność go nie stłumiła).

12. Neivanmade, *La grande Culture faciste russe. De meurtres et violeurs* (Wielka rosyjska kultura faszystowska. Morderców i gwałcicieli)

LA GUERRE A DES FRONTIÈRES
PAS LA RADIATION

13. Neivanmade, *La guerre a des frontières pas la radiation. Arrêtez le terrorisme nucléaire!* (*Wojna ma granice, promieniowanie nie. Stop terroryzmowi nuklearnemu!*).

14. Neivanmade, *Sauvez de héros de Azovstal. Tremblent les Gardes des poptes de l'enfer. (Uratuj bohaterów Azovstal. Drżycie strażnicy papieży piekieł).*

15. Neivanmade, *Bal de promo Ukrainien.*
(*Ukraiński bal maturálny.*)

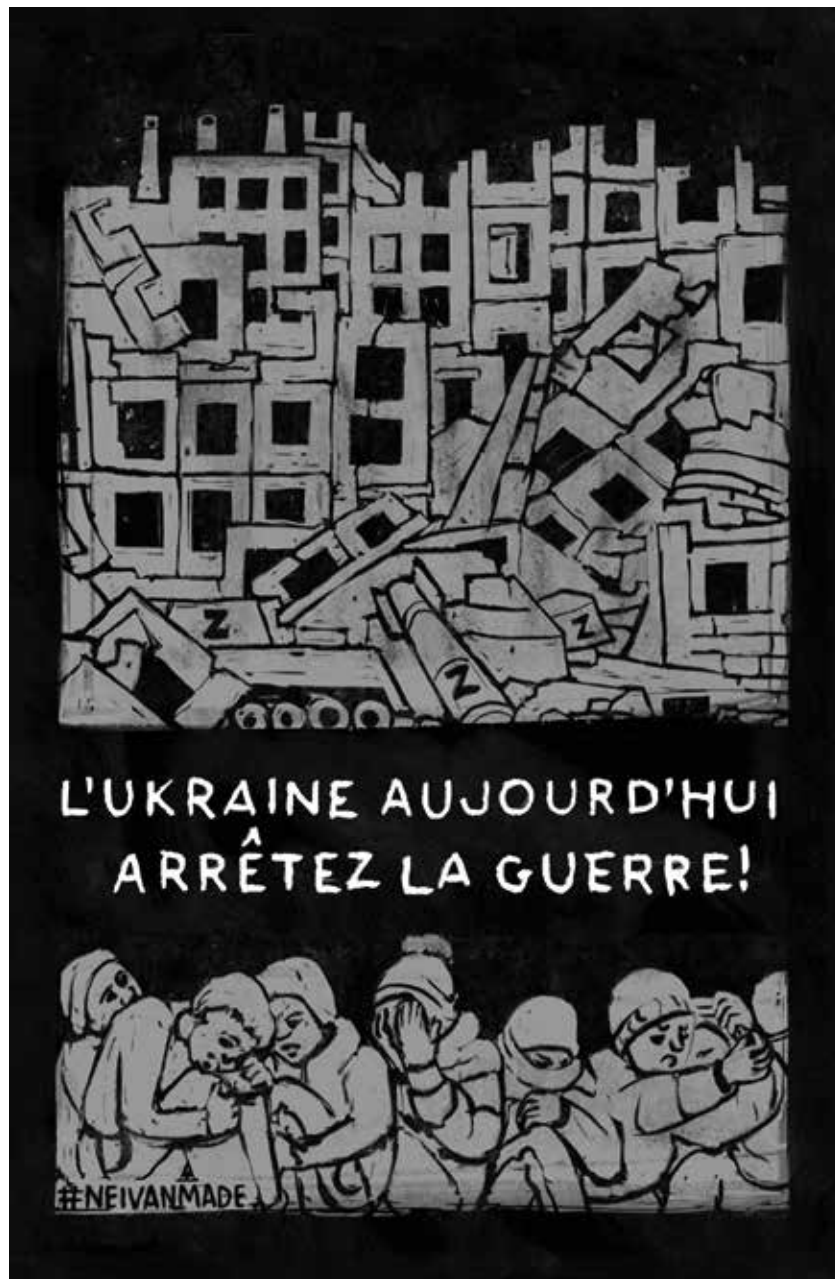
16. Neivanmade, *Printemps en Ukraine. Arrêtez la guerre.* (Wiosna w Ukrainie. Zatrzymać wojnę).

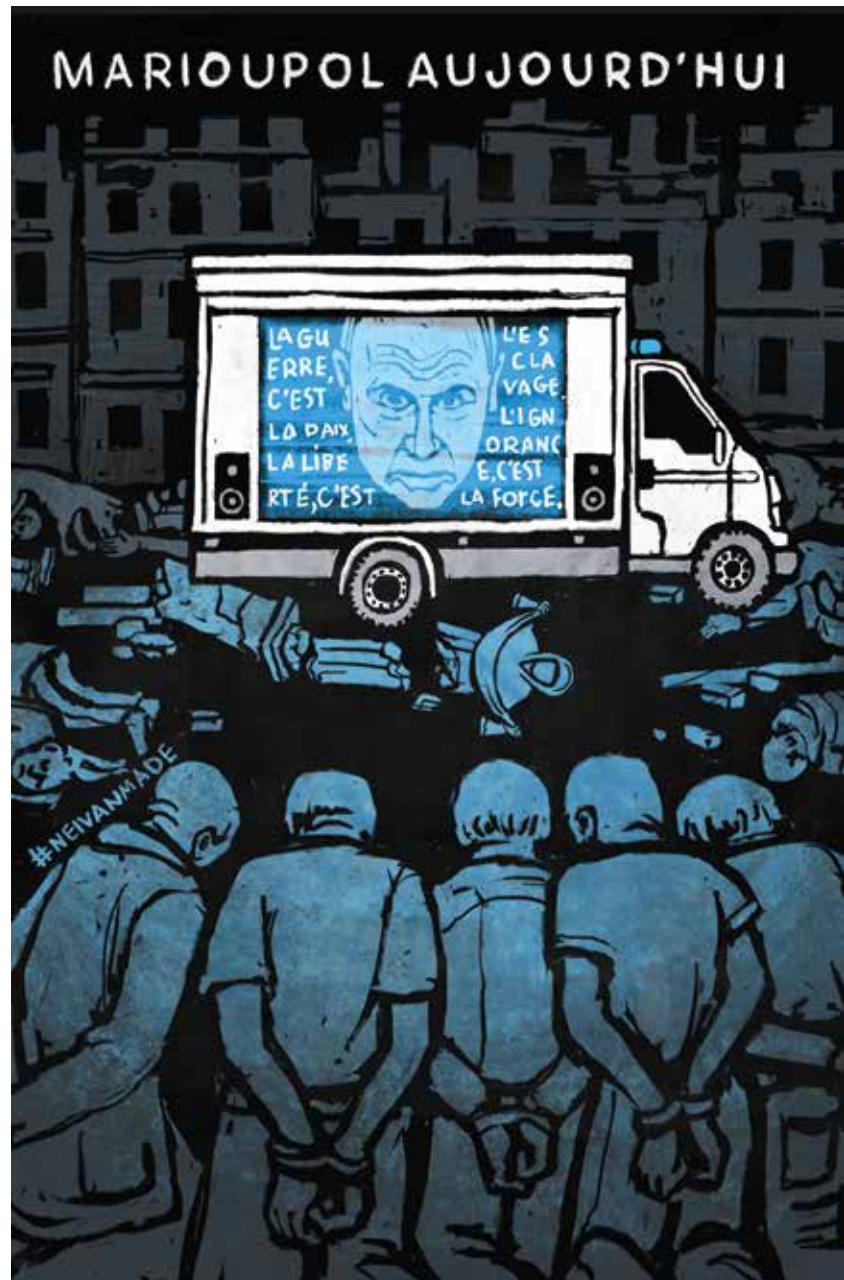
RUSSIAN AGGRESSION

17. ???, *Russian Aggression! Tribunal!*
(*Rosyjska Agresja! Trybunał!*)

18. Neivanmade, *L'Ukraine aujourd'hui. Arrêtez la guerre. (Ukraina dzisiaj. Zatrzymać wojnę)*

19. Neivanmade, *Marioupol Aujourd'hui.*
(*Mariupol dzisiaj.*)

20. Neivanmade, *La vierge ukrainiene*
(*Ukraińska Dziewica*)

WANTED

MEMBERS OF RUSSIA'S SECURITY COUNCIL ARE WANTED FOR THE
CRIME OF AGGRESSION THAT CAUSED HUMAN CASUALTIES AND
COMMITTING CRIMES AGAINST HUMANITY AND WAR CRIMES IN UKRAINE

VLADIMIR PUTIN
PRESIDENT
OF RUSSIAN
FEDERATION

DMITRY MEDVEDEV
DEPUTY CHAIRMAN
OF THE SECURITY
COUNCIL OF RUSSIAN
FEDERATION

NIKOLAI PATRUSHEV
SECRETARY OF THE
SECURITY COUNCIL OF
RUSSIAN FEDERATION

SERGEI SHOIGU
MINISTER FOR
DEFENCE OF RUSSIAN
FEDERATION

ALEKSANDR
BORTNIKOV
DIRECTOR OF THE
FEDERAL SECURITY
SERVICE OF RUSSIAN
FEDERATION

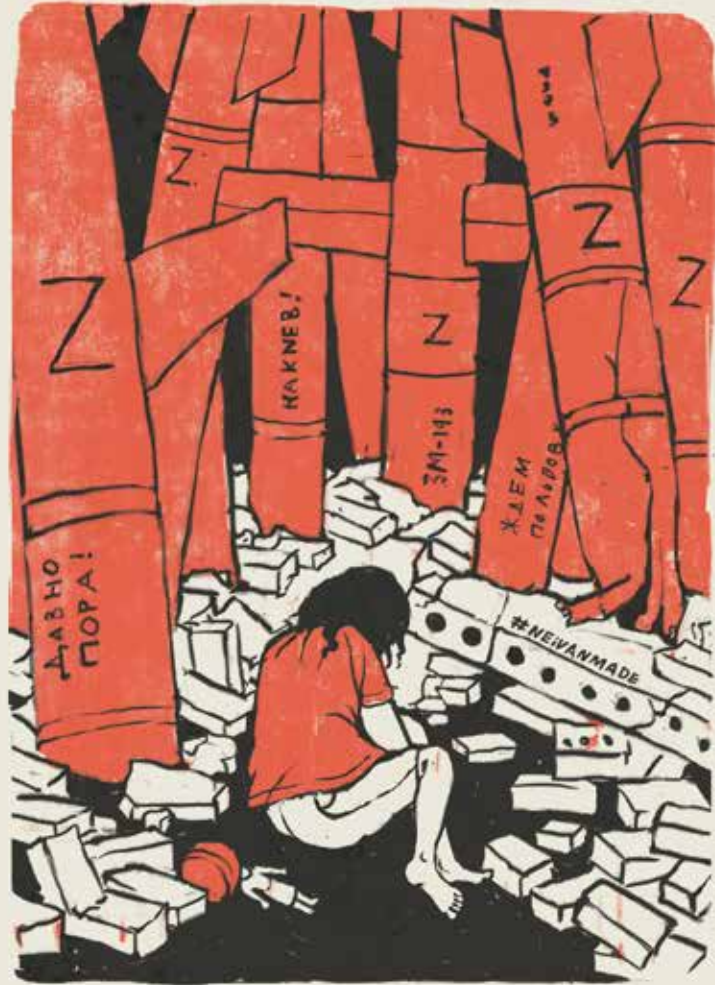
 [TWITTER.COM/TRFORRUS](https://twitter.com/TRFORRUS)

21. ???, Members of Russia's security council are wanted for the crime of aggression that caused human casualties and committing crimes against humanity and war crimes in Ukraine. (Członkowie Rady Bezpieczeństwa Rosji są poszukiwani za zbrodnię agresji, która spowodowała ofiary w ludziach oraz popełnienie zbrodni przeciwko ludzkości i zbrodni wojennych w Ukrainie.)

22. Neivanmade, *Libérez les prisonniers ukariniens!* (*Uwolnić ukraińskich więźniów*)

ENFANCE VOLÉE

ARRÊTEZ LE FASCISME RUSSE !

23. Neivanmade, *Enfance volée*.
Arrêtez le fascisme russe! (Skradzione
dzieciństwo. Zatrzymać rosyjski faszyzm!)

24. ???, *Tribunal for Russia*
(Trybunał dla Rosji).

TRIBUNAL
FOR ALL RUSSIAN
WAR CRIMINAL!

25. ????, *Tribunal for all Rusians war criminal!* (Trybunał dla wszystkich rosyjskich zbrodniarzy wojennych)

Muzeum Zwycięstwa nad Despotyzmem

26. ????, *Tribunal for Putin*
(*Trybunał dla Putina*)

Koordinacja pracy redakcyjnej
Małgorzata Karolina Piekarska

Administracja
Piotr Maroński

Promocja
Justyna Wszyńska

ISBN : 978-83-67398-95-4

WYDAWNICTWO MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI
(identyfikator wydawnictwa naukowego 42 700)
Al. Solidarności 62; 00-240 Warszawa
wydawnictwo@muzn.pl
tel. 22 826 90 91 wew. 41

25^{lat} SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO